

Foto no grāmatas: Imants Lešinskis. Starp divām pasaulēm. Kāpības gadi un cili raksti. Sasādījusi, redzējusi un tulkojusi Ieva Lešinska. Rīga: "Domas Spēks", 2017.

Latvijas Kultūras sakaru komitejas ar tautiešiem ārzemēs valdes priekšsēdētājs Imants Lešinskis uzrunā nezināmu auditoriju. 1970. gadi.

Latvijas PSR valsts drošības komiteja un latviešu trimda rietumos

“DRAUDZĪBA” *čekas uzraudzībā*

Ainārs Lerhis, Dr. hist.

Šajā rakstā isumā aplūkots VDK iespaids sabiedriskajā “Latvijas komitejā kultūras sakariem ar tautiešiem ārzemēs” (turpmāk – Komiteja), veidojot Komitejas kontaktus ar latviešu trimdu Rietumos. Komiteju vadīja VDK Izlūkošanas daļas (1. daļas) 2. nodaļa (izlūkošana, ārējā pretizlūkošana). 2. nodaļas galvenie darba virzieni bija, pirmkārt, emigrācijas centru izpēte, lai atklātu Padomju Savienībai naidīgās organizācijas un novirzītu to darbību vēlamā gultnē ar ietekmes aģentu un propagandas pasākumu palīdzību. Otrkārt, visas emigrācijas izpēte un ietekmēšana.

Lai kontrolētu trimdas sabiedrību

1961. gadā tika izveidota “Komitejas repatriācijas sekmēšanai un kultūras sakariem ar tautiešiem ārzemēs

Latvijas nodaļa” Rīgā, Gorkija ielā (tagad K. Valdemāra iela) 11a. Šajā namā bija izvietotas arī vairākas citas VDK segorganizācijas: Ārzemju tūrisma lietu pārvalde, Miera komiteja un Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrība.

“Latvijas nodaļa” 1964. gadā tika pārveidota par “Latvijas komiteju kultūras sakariem ar tautiešiem ārzemēs”. Pret trimdiniekiem krasi negatīvās attieksmes vietā PSRS iestādes tagad vēlējas veidot “draudzību”, vienlaikus ietekmējot trimdas sabiedrību, kontrolējot tās politiskās aktivitātes un diskreditējot to Rietumu acīs.

Jaunās Komitejas dibināšana notika 1964. gada 10. septembrī. Kā ilggadēji Komitejas aktivisti darbojās pazīstami rakstnieki, mākslinieki, aktieri, režisori, mūziķi, zinātnieki un sabiedriskie politiskie darbinieki: Jānis Anerauds,

Otrā pasaules kara beigās dzimteni atstāja vismaz 130 000 Latvijas bēgļu, kuri vēlāk apmetās galvenokārt ASV, Lielbritānijā, Kanādā, Austrālijā, VFR un Zviedrijā. PSRS centās panākt viņu repatriāciju. Tomēr masveidīga repatriācija neīstenojās. 1950.–1960. gadu mijā PSRS izmainīja politiku – repatriācijas mērķi nomainīja centieni ietekmēt un izmantot emigrāciju savās interesēs, neitralizēt aktīvos pretpadomju elementus. Visus kontaktus ar ārzemniekiem un ārzemju organizācijām, to skaitā ar latviešu trimdiniekiem, pārraudzīja un organizēja Latvijas PSR Valsts drošības komiteja (VDK) un tās segorganizācijas. Pastāvēja vairākas sabiedriskas organizācijas, kas strādāja ar trimdas tautiešiem PSRS interesēs. Tās sastāvēja galvenokārt no kultūras un sabiedriskajiem darbiniekiem.

Ilgonis Bērsons, Arvids Darkevics, Lidijsa Freimane, Oļģerts Grāvītis, Arvids Grigulis, Žanis Grīva, Emīlija Gudriniece, Ilmārs Īverts, J. Kalniņš, Mirdza Ķempe, Gunārs Krollis, Arturs Lapiņš, Jānis Porietis, Jānis Stradiņš, Ādolfs Talcis, Andris Vējāns, Rihards Zandersons, Indulis Zariņš, Uldis Zemzaris, Imants Ziedonis un citi. Komitejas darbībā piedalījās vairāk nekā 80 organizācijas (ministrijas, resori, radošo darbinieku savienības, arodbiedrības, Zinātņu akadēmija, mācību iestādes, teātri, Valsts filharmonija, Latvijas evaņģēliski luteriskā baznīca u. c.), kas piedalījās pasākumos un nodrošināja tās materiālo bāzi.

Latvijas VDK ierosmē tika nodibināti un pilnībā finansēti laikraksts “Daugava” un žurnāls “Draugs” Rietumvācijā un žurnāls “Viesis” Austrālijā. Par VDK līdzekļiem uzturēja

laikrakstu “Amerikas Latvietis” Bostonā (ASV). Lielāko daļu materiālu šiem izdevumiem uzrakstīja Komitejas avīzes “Dzimtenes Balss” līdzstrādnieki.

Notika arī iefiltrēšanās trimdas periodiskajos izdevumos, panākot, ka tie iespēj padomju propagandas materiālus. 1960. gadu otrajā pusē ilustrētais žurnāls “Tilts” Mineapolē (ASV) iespieda virkni “Dzimtenes Balss” piegādātu rakstu un eseju. To autori bija arī trimdas sabiedrībā populāri Latvijas dzejnieki un rakstnieki. Autoru sacerējumus VDK izvērtēja un nosūtīja Izlūkošanas daļai un ar tās piekrišanu piegādāja “Tiltam”, kā arī trimdas žurnālam “Jaunā Gaita” apmēram no 1960. gadu beigām.

1960. gadu pirmajā pusē “Dzimtenes Balss” attīstīja niknu kampaņu pret “latviešu fašistiskajiem kara noziedzniekiem” Rietumos, izdeva vairākas kara noziegumiem veltītas grāmatas, publicēja daudz rakstu par “kara noziedzniekiem”. VDK Izlūkošanas daļa izvēlējās “atmaskot” galvenokārt cilvēkus, kuri aktīvi darbojās trimdas organizācijās, to vadībā vai presē. Raksti bija pārspīlēti un politiski motivēti ar nolūku diskreditēt trimdas organizācijas un to aktivistus.

Smalkās tīkla acis

Komitejai bija piecas sekcijas: Literatūras, Mūzikas, Mākslas, Zinātnes un tehnikas un Jaunatnes. Sekciju vadītājus ar VDK Izlūkošanas daļas piekrišanu izraudzījās Komitejas vadītājs. Galīgo akceptu Komitejas sekciju

sastāvam deva Latvijas komunistiskās partijas (LKP) Centrālās komitejas (CK) Ārējo sakaru nodaļa. Komitejas ciešie sakari ar VDK jau tolaik bija labi zināmi. Līdz 1976. gadam Komiteja strādāja tikai civilpersonas. 1976. gadā Komiteja ieguva priekšsēdētāja otrā vietnieka amatu, un tajā tika apstiprināts VDK majors Helmūts Kreicbergs.

Kā vēlāk rakstīja VDK aģents Imants Lešinskis, vispirms tika nodibināta Zinātnes un tehnikas sekcija 1960. gadu vidū. To izraudzīja VDK. Sākumā sekcija sastāvēja no Latvijas ķīmiķiem, fiziķiem, biologiem un elektronikas speciālistiem, bet 1970. gadu sākumā viņiem pievienojās ekonomisti, vēsturnieki, arhitekti un mediķi. Ap 1970. gadu sākumu latviešu zinātnieki ASV, Kanādā, Zviedrijā un citās zemēs jau saņēma ielūgumus no saviem Rīgas kolēģiem. Ielūgumi bija rakstīti Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas vai kāda tās zinātniskās pētniecības institūta vārdā. Patiesībā ielūgumus gatavoja ZA Starptautisko sakaru nodaļa, kurā strādāja ar VDK saistīti darbinieki.

Kā atzina Lešinskis, VDK galvenais mērķis bija panākt, lai Zinātnes un tehnikas sekcijas locekļi saņemtu ielūgumus apciemot Rietumus, gūstot iespēju iepazīties ar pētījumu norisi uz vietas. Ap 1970. gadu vidū ielūgumi sāka nākt uz Latviju. 1976. gada vasarā Monreālā (Kanādā) notika Latviešu tehnisko zinātņu pasaules kongress. Tā rīkotāji ielūdza vairākus sekcijas locekļus.

Par Komitejas sevišķu panākumu tika atzīmēta Latvijas PSR pārstāvju

VDK Izlūkošanas daļa izvēlējās “atmaskot” galvenokārt cilvēkus, kuri aktīvi darbojās trimdas organizācijās, to vadībā vai presē.

piedalīšanās Baltijas institūta 6. konferencē Stokholmā, Baltijas studiju veicināšanas asociācijas (AABS) 8. konferencē Mineapolē un ārzemju latviešu tehnisko zinātņu pārstāvju 6. kongresā Minsterē 1982. gadā.

Ar sākumā nedaudzo trimdas draugu palīdzību Komiteja noorganizēja Latvijas PSR mākslas izstādes Dīseldorfā, Stokholmā un Sanfrancisko. Tās bija labi apmeklētas un guva puslīdz labas atsauksmes vācu, zviedru un amerikāņu presē.

Kā rakstīja Lešinskis, VDK iesaistīja literatūras, mākslas, mūzikas, zinātnes un tehnikas darbiniekus, kuri piedalījās Komitejas pasākumos ar trimdas pārstāvjiem. Liela daļa šo aktivistu bija VDK informatori un viņiem tika doti uzdevumi. Komitejas pārstāvji arī piedalījās VDK rīkotajos ārzemju braucienos.

Piemēram, 1972. gadā VDK izveidoja tūristu grupu ar majoru Gunāru Pudelu priekšgalā. Grupā bija Komitejas sekciju locekļi, to skaitā ievērojami skatuves mākslinieki un mūziķi. 1972. gada nogalē tā apceļoja Kanādu un ASV, sniedzot koncertus Toronto, Vankūverā, Sanfrancisko un Ņujorkā.

Galvenais mērķis - trimdas jaunatne

VDK Izlūkošanas daļa vēltīja vislielāko vērību latviešu trimdas jaunatnei. “Dzimtenes Balss” apgalvoja, ka ārzemju latviešu jauniešiem nav nekā kopēja ar emigrantu pretpadomju organizācijām, kuras vadot kara noziedznieki un rietumvalstu izlūkdienestu aģenti. Jauniešus aicināja atsāties no tādiem “nereāliem” mērķiem kā Latvijas neatkarības atjaunošana un veidot ciešas saites ar Latvijas PSR jauno paaudzi.

1968. gadā Pirmais Vispasaules latviešu jaunatnes kongress bija paredzēts »

Foto no grāmatas: Imants Lešinskis. Starp divām pasaulēm. Kāpības gadi un cili raksti. Sasādījusi, redzējusi un tulkojusi Ieva Lešinska. Rīga: "Domas Spēks", 2017.

Kultūras sakaru komitejas rīkotie Jāņi. 1970. gadi. No labās – Imants Lešinskis.

» Rietumberlīnē. Komitejai piekoman-dētais VDK majors Nikolajs Kokorēvičs un Komitejas atbildīgais sekretārs J. Anerauds tika komandēti uz Aus-trumberlīni, lai izjauktu iecerēto sanākumi. Ciešā sadarbībā ar vietējiem VDK spēkiem Kokorēvičs un Ane-rauds pūlējās veselu mēnesi, un re-zultatā Berlīnes trīs rietumu sektoru komandanti kongresu aizliedza. Ne-veiksme izraisīja karstus strīdus trim-das latviešu jauniešu vidū. It īpaši Ei-ropas latviešu jaunatnes apvienība pauda uzskatu, ka tieša konfrontācija ar Latvijā pastāvošo režīmu neko ne-dod un ir nepieciešama ciešāka sadar-bība ar Latvijas jauno paaudzi, arī tad, ja tas nozīmētu zināmu kontaktu no-dibināšanu ar Komiteju.

Politisks jautājums

1972. gadā Londonā notika kār-tējais Vispasaules latviešu jaunat-nes kongress. Tika norunāts, ka LPSR pārstāvju piedalīšanās notiks atsevišķā Latvijas kultūras semināra veidā tūlīt pēc kongresa beigām; LPSR pārstāv-jus izvēlēsies Komitejas Jaunatnes sek-cija. Patiesībā lektorus izraudzīja VDK

Austrālijā 1976. gadā Raimondam Paulam visur līdzi gājis “Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrības” prezidija priekšsēdētājs Žanis Zakenfelds.

Izlūkošanas daļa ar pulkvedi Miervaldi Kučānu priekšgalā.

Tādā pašā veidā M. Kučāna vadī-bā izraudzītās LPSR pārstāvju grupas, kas 1975. gadā devās komandējumā uz semināru Beļģijas klosterī Florefā, sa-stāvā bija “Dzimtenes Balss” redakto-ra vietnieks Laimonis Zakss-Salputra, kinooperators Ivars Seleckis, dzejnieki Jānis Peters un Pēteris Zirņītis. Pirms viņu ierašanās rīkotāji noņēma Latvi-jas valsts karogu, kas līdz tam nedē-ļu bija plīvojis virs Florefas abatijas.

Plašai trimdas auditorijai tika lasī-ti referāti par dažādiem kultūras dzī-ves jautājumiem, lasīti dzejoļi un rādī-tas Rīgas kinostudijas dokumentālās filmas.

LPSR VDK priekšsēdētājs Longins Avdjukevičs 1976. gada slepenajā ziņo-jumā LKP CK norādīja, ka šis gads at-tiecībā pret emigrāciju raksturojies ar virkni uzbrūkoša rakstura pasākumiem kā republikas teritorijā, tā arī ārzemēs, kuros bijuši iesaistīti Latvijā pazīsta-mi kultūras darbinieki. Tika atzīmē-ti darbā ar emigrācijas jaunatni veiktie pasākumi: “Šim nolūkam izmanto-jām 1976. gada vasarā Latvijas Kultū-ras sakaru komitejas organizētos kursus emigrācijas jaunatnei Rīgā. Pasākumi, kas tika veikti ar kursu dalībniekiem, deva pozitīvus rezultātus un noveda pie vēl lielākām nesaskaņām emigrācijā.”

1976. gada 27.–31. decembrī Turku (Somijā) notika otrais Padomju Latvi-jas kultūras seminārs. PBLA Informā-cijas birojs Stokholmā 1977. gada 20. janvāra ziņojumā atzīmēja, ka īs-tenībā Turku semināru, izņemot Ko-mitejas funkcionārus un dažus indi-vīdus, neviens īsti nevēlējās. Zviedrijā

Foto no grāmatas: Imants Lešinskis. Starp divām pasaulēm. Kalpiņas gadi un citi raksti. Sastādījis, rediģējis un tulkojis Ieva Lešinska. Rīga: “Domas Spēks”, 2017.

Dzejniece Velta Toma viesojas Kultūras sakaru komitejā. No kreisās – Imants Lešinskis, Žanis Zakenfelds, Velta Toma. Rīga, 1970. gadi.

semināru gan personīgās sarunās, gan rakstiski popularizēja PSRS vēstniecī-bas Stokholmā atašejs Ivars Kezbers. Seminārā no Latvijas piedalījās Komitejas pārstāvji Edvīns Berķis, Astrīda Luce un Oļģerts Pumpa.

Amerikas Latviešu apvienības (ALA) Informācijas birojs uzskatīja, ka “Kultūras sakari tautiešiem trimdā ar okupēto Latviju ir politisks jautā-jums”. Analizējot dažādas pieejas at-tiecībā pret kultūras sakaru pieeju, reā-listiskāka, šķiet, bija pieeja – “selektīvi un kondicionāli kultūras sakari. Jāva-dās no pieejas, ka viss, ko piedāvā, nav jāpieņem; pat zināmas lietas ir pilni-gi jānoraida; zināmi cilvēki ir jādekla-rē par nepieņemamiem; turpretim labs un nacionāls devums ir jānovērtē po-zitīvi.” (Ilgvars Spilners 1977. gada 21. augustā ALA valdes sēdē)

PBLA dokumentā “Kultūras sakaru problēmas” konstatēts, ka “Pad. sistē-mai pietiekami daudz laika un līdzekļu ieguldīt plānojumus, kuri ienes iegu-vumus tikai pēc gadu desmitiem. Seci-nājums, ka trimdas vadību pārņems tie jaunieši, kuri savu aktivitāti izrāda ta-gad, ir loģisks. Ir ļoti izdevīgi viņus jau laikus “sazīmēt” un nodibināt vienalga kāda veida sadarbību. (...) Vai viņu ce-rības piepildīsies, atkarājas tikai no pa-šas attīstības trimdā. Sakaru jautāju-mus ir jāiemācās izmantot mūsu labā”. Vispārējais iespaids par pirmajiem VK Rīgā bija labs. Tie uzskatāmi par vērti-giem, un nebūtu jābaidās tos izmantot trimdas latviešu jauniešu izglītošanai – gan par padomju sistēmu, gan latviešu tautas situāciju, gan latviešu kultūras dzīves attīstību.

PBLA Informācijas biroja Stokhol-mā vadītājs Imants Freimanis 1977. gada 10. jūnijā rakstīja, ka Komitejai ir grūtības piespiest talantīgākos un atzī-tos māksliniekus piedalīties braucienos uz Rietumiem. Komitejas sastāvā no-tiek diezgan lielas pārmaiņas. Klāt nāk gados jauni, lai būtu piemērotā vecu-mā, tiekoties ar trimdas jauniešiem. Ir liecības no Rīgas, ka bieži notiek pre-tējais – ka viņi tiek iespaidoti no trim-das jauniešiem Rietumos. Tādēļ šie jauniešācēji nepārtraukti tiek mainīti.

Kultūras eksports

Svarīgākais VDK pasākums bi-ja gadskārtēju Vasaras kursu (VK) rī-košana trimdas jaunatnei Latvijā, kur VDK nebija nekādu grūtību samobi-lizēt attiecīgo darbaspēku un pielietot jebkurus novērošanas līdzekļus.

Pirmos veiksmīgos VK Komite-jai izdevās noorganizēt 1976. gadā. To programma ietvēra tādus priekšme-tus kā latviešu valoda, folklorā, tautas dejas, ko kursantiem pasniedza neap-šaubāmi attiecīgās nozares speciālisti. Komiteja VK trimdas jauniešiem iz-ziņoja samērā laikus, taču gadu no ga-da (piemēram, 1977. gada vasarā) kur-su sīkāku programmu paziņoja tikai pēdējā brīdī, kursantiem jau ierodo-ties Rīgā. Par šādu pieeju trimdā radās uzskats, ka, iespējams, Komiteja bai-dās, ka trimdā varētu sarīkot “sagata-vošanās kursus”, vadoties no Rīgā iz-strādātās programmas. Lielāks skaits kursantu pēdējā brīdī no braukšanas atturējušies. “Komitejas situācija nav viegla. Tās rīcības brīvība ir ļoti iero-bežota un pakļauta drošības iestāžu

stingrai kontrolei”. Komitejai bija jā-laipo gan Rīgā, kur jāpierāda sava no-zīme un eksistences attaisnošana, gan saskarē ar trimdas tautiešiem. Tomēr PBLA dokumentā pausts uzskats, ka “mums ir iespējas un reizē arī pienā-kums izmantot katru situāciju saskarei ar Latviju. Arī funkcionārs ir daļa no tautas, un galarezultatā bez viņa starp-niecības mums vispār nav iespējas pie tautas piekļūt”.

Sākot no 1960. gadiem, ik gadus notika okupētās Latvijas kultūras dar-binieku braucieni uz ārzemēm. Komi-tejas atskaitēs regulāri minēts, ka Ko-miteja saņem daudz ierosinājumu, kur ārzemēs dzīvojošie latvieši aicināja cie-moties Latvijas PSR literatūras, mū-zikas, tēlotājas mākslas un zinātnes pārstāvjus vai lūdza nosūtīt viņiem sa-vus darbus. Braucienā dalībnieki bi-ja mākslinieki ar izstādēm, profesionā-lie un pašdarbības muzikālie kolektīvi ar koncertiem. Vairāki latviešu trimdas mākslinieki apmeklēja Latviju.

Piemēram, 1971. gada janvāra bei-gās Komitejas plēnumā valdes priekš-sēdētājs Imants Lešinskis sniedza pār-skatu par darbību 1970. un 1971. gadā. Viņš atzīmēja, ka Komiteja ir visno-taļ atbalstījusi ārzemju latviešu cen-tienus iespējami dziļi iepazīt “latviešu padomju kultūras vērtības, tautas sa-sniegumus Padomju Latvijā”. Arvien vairāk ārzemju latviešu dodas tūrisma braucienos uz Padomju Latviju.

1971. gadā tika atzīmēts, ka par pieaugošo interesi un cieņu, kādu sve-šumā dzīvojošie latvieši izjūt pret Pa-domju Latvijā radītajām kultūras vērtībām, liecina pieprasījumi pēc grā-matām, periodiskajiem izdevumiem, skaņuplatēm, dokumentālajām filmām. Tika atzīts, ka ievērojama vieta komi-tejas darbībā tagad ir Jaunatnes sekci-jai. (Tomēr visai grūti noticēt atskaitē sacītajam, ka trimdas jauniešus būtu interesējuši komunistiskās partijas 24. kongresa lēmumi, revolucionārās kustības jautājumi un marksisma-ļēni-nisma klasiku darbi.)

1972. gadā uz ASV pēc tur dzīvojo-šo jauniešu ierosmes Komiteja nosūtīja krāsaino mākslas filmu “Mērnieku lai-ki”. Astonpadsmit ASV pilsētās filmu noskatījās ap 5000 skatītāju. Arī citas Rīgas kinostudijas filmas “Nāves ēnā”, “Vella kalpi”, “Vella kalpi vella dzirna-vās”, “Pūt, vējiņi” un “Ceplis” tika rādī-tas valstīs, kur dzīvo latvieši.

LATVIJAS AVĪZE

ABONĒT IR IZDEVĪGĀK!

ABONĒ 2. PUSGADAM LĪDZ 20. JŪNIJAM.

ABONĒ

portālā LASI.LV | 67096388 bez komisijas maksas vai pastā.

» 1976. gada oktobra otrajā pusē – novembra sākumā dzejnieks Jānis Peters un Komitejas atbildīgais sekretārs J. Anerauds (trimdinieku iesaukā “mīlais Jānis”) apmeklēja latviešu centrus ASV. 24. oktobrī Kalamazū latviešu jauniešu pulciņa rīkotā pasākumā Rietummičiganas Universitātē Jānis Peters lasīja savu dzeju pie runātāju pulks, kuru greznoja ASV un Latvijas Republikas karogu standarti, un J. Anerauds bija spiests piecelties, kad noslēgumā tika dziedāta Latvijas valsts himna. J. Anerauds bijis pastāvīgs J. Petera pavadonis, līdzīgi kā Austrālijā 1976. gadā Raimondam Paulam visur līdzī gājis Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrības” prezidija priekšsēdētājs Žanis Zakenfelds. Starpcitu, J. Anerauds daudzus gadus vēlāk, jau pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas, 1992. gada augusta beigās krievu šovinistu avīzē “Dņņ” publicēja draudu vēstuli dzejniekam un tolaik Latvijas vēstniekam Krievijā J. Peteram kā brīdinājumu visiem “radikāļiem” un “demokrātiem”, kas padomju gados gājuši kopīgus ceļus, bet jaunajos apstākļos nonākuši augstos amatos un organizējot “raganu medības” pret VDK.

Tūristu grupās, kas no PSRS izbrauca uz Rietumeiropas valstīm, VDK ietilpināja savus virsniekus un slepenos ziņotājus. 1970.–1976. gadā, uzdodamies par žurnālistiem, zinātniekiem, “Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrības” darbiniekiem

vai Komitejas darbiniekiem, kā “tūristi” uz Rietumu zemēm izbrauca vairāki VDK virsnieki, daudzi desmiti VDK slepeno aģentu un ziņotāju. Instrukcijās ietvertajiem uzdevumiem bija pretizlūkošanas vai izlūkošanas raksturs. Pretizlūkošanas aģentiem un ziņotājiem bija jāsniedz informācija par grupas biedriem un viņu uzvedību ārzemēs. Izlūkošanas darbinieki centās nodibināt kontaktus ar attiecīgās valsts iedzīvotājiem, kas interesēja VDK (etnisko organizāciju vadošām personām, cilvēkiem, kuriem ir sakari ar attiecīgās Rietumu valsts bruņotajiem spēkiem u. tml.).

Bīstamie sakari

Cilvēku ideoloģiskai apstrādāšanai VDK segorganizācijas izmantoja nacionālu argumentāciju, apgalvojot, ka latviešu tauta saimniecisko un kultūras uzplaukumu atradusi tikai padomju varas apstākļos, ka republika padomju impērijā ir tās “īstā dzimtene”, kurai vajadzētu piederēt arī trimdas latviešu lojalitātei.

Latviešu trimdas vadošās organizācijas kultūras sakarus uzskatīja par bīstamiem un asi kritizēja tajos iesaistītos trimdiniekus, lai arī bija pārliecināti, ka šādi kontakti ir neizbēgami. Vadošās organizācijas pieņēma lēmumus, ka sadarbošanās ar Komiteju, kā arī okupētās Latvijas apmeklēšana nav vēlama un personām, kuras ir kādas trimdas organizācijas valdē, pirms Latvijas apmeklēšanas ir jāatkāpjas no amata.

Komitejai bija jālaipo gan Rīgā, kur jāpierāda sava nozīme un eksistences attaisnošana, gan saskarē ar trimdas tautiešiem.

Kādi bija Komitejas darbības rezultāti attiecībā uz trimdu? Notika ievērojama šķelšanās trimdas sabiedrībā, izraisījās asas diskusijas par attieksmi pret “kultūras sakarniekiem”. Taču Komitejas darbībai bija otrs vērā redzams rezultāts – Latvijas un trimdas rakstnieku, mākslinieku un kultūras darbinieku tiešie kontakti. Dažbrīd darbības efekts bija pat pretējs Komitejas funkcionāru iecerētajam. **MV**

Kultūras ministrija

Raksta tapšanu finansiāli atbalsta Kultūras ministrija. Par saturu ir atbildīga Latvijas Okupācijas muzeja biedrība.

**LATVIJAS
MEDIJI**

JAUNUMS

DETEKTĪVROMĀNU SĒRIJA IZMEKLĒ ANNA ELIZABETE

Sērijas
22.
grāmata

“...un tad viņi aizskrien pakaļ kādam ar zelta zvārgulīšiem, kurš sola visu vēlmju un sapņu piepildījumu.”

IEGĀDĀJIES GRĀMATNĪCĀS VAI EGLOBUSS.LV

ABONĒ LIELO KOMPLEKTU 6 MĒNEŠIEM

IZDEVĪGĀK!

Saņem žurnālu, e-izdevumu un piekļuvi portāla LASI.LV saturam

–10%
ar kodu **LIELAIS10**

Piedāvājums spēkā:
1.–25.06.2025. tikai portālā
LASI.LV

ABONĒ ŠEIT